Fra Stefan Michelspachers «Cabala, Spiegel der Kunst und Kultur, in Alchymia», utgitt første gang i 1615 og publisert i boken «Skyen foran Helligdommen» fra Visdomsskolen.

ALKYMI OG SPIRITUELL UTVIKLING

Alkymi forbindes vanligvis med kunsten å lage gull, men det er også en spirituell utviklingsvei. Alkymiens symboler formidler en hemmelig lære om sjelen, kosmos og materien.

—

TEKST: LARS SUNNANÅ

Historisk bakgrunn: Ordet alkymi kommer fra «Kem», som var navnet på Det gamle Egypt. Alkymi betyr dermed «Læren fra Egypt». Denne flere tusen år gamle tradisjonen er en esoterisk eller hemmelig lære om materien, kosmos og sjelen.

Ifølge alkymi er det en nær sammenheng mellom den fysiske verden og menneskesjelen: *Makrokosmos (verden) gjenspeiles i Mikrokosmos (mennesket)*. Gjennom å fordype seg i materiens indre vesen, kan man trenge stadig dypere inn i egen sjel.

Parallelt med den fysiske alkymien, som senere ble til kjemi, fantes det en rent spirituell alkymi. Noen alkymister var utelukkende oppdagelsesreisende i sjelen og drev ikke med fysiske eksperimenter i det hele. Opp gjennom Europas historie ble spirituell alkymi lært bort i lukkede ordensselskaper og mysterieskoler. Dessuten ble det publisert kompliserte alkymistiske illustrasjoner og beskrivelser av prosessen frem mot «De vises Sten», og hvordan man skulle produsere «gull».

Læren ble regnet som strengt hemmelig og var derfor tilslørt i symboler og innfløkte beskrivelser. Det var flere grunner til hemmeligholdet. Selv om flesteparten av Europas alkymister var kristne, var allikevel den alkymistiske læren en konkurrent til vanlig kirke-kristendom. For alkymister kunne veien derfor være kort til inkvisisjon og heksebål. Dessuten inneholder spirituell alkymi sterke teknikker som kan skape indre ubalanser og gi psykologiske problemer dersom man ikke er forberedt. Derfor ville man at alkymi-studenten skulle bruke lang tid på å finlese og tolke illustrasjoner og tekster for å forstå hva det hele dreide seg om. Denne innledende fasen skulle gi modning av sjelen og forberede studenten på de sterke opplevelsene som ventet ham.

Alkymi hadde en storhetsperiode på 1600-tallet, og mange av de mest kjente personlighetene fra denne epoken drev med alkymi. En av de fremste alkymistene var Isaac Newton. Han skrev over én million ord om alkymi og brukte mer tid på alkymistudiet enn på fysikk og matematikk.

OM LARS SUNNANÅ

Lars Sunnanå driver bokforlaget Visdomsskolen og nettstedet www.visdomsskolen.no

Høsten 2016 utga Visdomsskolen boken «Skyen foran Helligdommen» på norsk.

www.visdomsskolen.no

☽ Månen = sølv

☿ Merkur = kvikksølv

♀ Venus = kobber

☉ Sol = gull

♃ Jupiter = tinn

♂ Mars = jern

♄ Saturn = bly

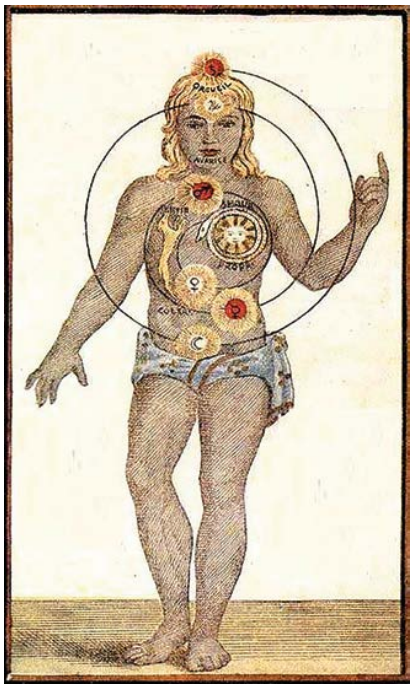

« *Fra Johann Georg Gichtels bok, «Theosophia Practica».*

TRANSMUTERING AV METALLER

Et av de viktigste tema innen alkymien er transmutering av metaller for å lage gull. Selv om noen alkymister forsøkte rent fysisk å produsere gull, er dette først og fremst en symbolsk beskrivelse av menneskets psykologiske og åndelige utvikling: man skal tilegne seg gullets egenskaper.

Læren om transmutering av metaller har en dypere og skjult side. I alkymi er «metaller» et kodeord for det som i yoga-tradisjonen kalles *chakraer*, altså de indre sanseorganene som gjør at man kan motta inntrykk fra den oversanselige verden. Når alkymistene skriver at man skal bruke det ene eller andre metallet i produksjonsprosessen, betyr det at man skal stimulere det aktuelle chakraet gjennom visse konsentrasjons- og visualiseringsteknikker.

Det indre legemet med chakraene blir i Vestens esoteriske tradisjon kalt astrallegeme, som betyr stjernelegeme. De indre stjernene, eller planetene, var det samme som chakraene. Herfra kommer uttrykket «indre metaller», fordi hver planet tradisjonelt er tilknyttet et metall. Oversikten til venstre viser relasjonen mellom planeter og metaller.

Det var forskjellige systemer for hvordan metaller og planeter sto i forbindelse med chakraene. Øverst ser vi en alkymistisk illustrasjon fra 1700-tallet som viser astrallegemet. Den er hentet fra en fransk oversettelse av Johann Georg Gichtels bok, *Theosophia Practica* eller «Praktisk Teosofi». Temaet for boken er «det indre menneskets oppstandelse». Her ser vi at astrallegemet er inntegnet med Månen som det nederste chakra og Saturn som det øverste. Illustrasjonen i Gichtels bok bruker rekkefølgen slik den er i et geosentrisk verdensbilde, altså der Jorden står i sentrum. Månen er nærmest Jorden og derfor nederst, og så får vi i stigende rekkefølge Merkur, Venus, Sol, Mars, Jupiter og Saturn. I praksis er antakelig forbindelsen mellom planeter og chakraer mer komplisert, og jeg tviler på at de står i et direkte en-til-en forhold.

Den kristne mystikeren og alkymisten Karl von Eckartshausen utga i 1802 seks brev stilet til medlemmer av Europas hemmelige ordensselskaper. I brevene gis det veiledning i hvordan man skal åpne det indre sanseapparatet og knytte kontakt med den oversanselige verden. Disse brevene, med tittelen «Skyen foran Helligdommen», ble utgitt på norsk nå i høst av Visdomsskolen. Boken har også kommentarer som viser paralleller mellom alkymiens veiledning for spirituell utvikling og kunnskapen fra østlige tradisjoner, som indisk yogalære og kinesisk taoisme.

ALKYMI I MODERNE TID

I moderne tid er det særlig psykiateren og filosofen Carl Gustav Jung som har forsket på alkymi. Han så at alkymien var en skattkiste full av kunnskap om sjelen, og han brukte av denne kunnskapstradisjonen da han utvi-

«DINE FORSKNINGSRESULTATER (INNEN PSYKOLOGI) STEMMER SÅ GODT OVERENS MED ALKYMI, AT DET FOR MEG ER EN KLAR INDIKASJON PÅ AT DET KAN UTVIKLES EN FUSJON MELLOM PSYKOLOGI OG DEN VITENSKAPELIGE OPPDAGELSEN AV PROSESSENE I DEN MATERIELLE, FYSISKE VERDEN.»

Kvantefysikeren Wolfgang Pauli i et brev til Carl Gustav Jung, i 1947.

klet sine psykologiske teorier. I jungiansk psykologi er drømmetydning viktig, og Jung oppdaget at mange av klientene hans drømte om symboler tilsvarende dem han fant i flere hundre år gamle alkymi-skrifter. Det er arketypiske symboler som kan lede oss frem til selvinnsikt og være til hjelp i den spirituelle utviklingsprosessen.

Alkymi har også funnet veien tilbake inn i vitenskapen. Blant annet var fysikeren Wolfgang Pauli sterkt fascinert av alkymi og hentet mye inspirasjon herfra. Pauli var en av kvantefysikkens opphavsmenn og fikk Nobelprisen i fysikk i 1945 etter å ha blitt nominert av Albert Einstein. Pauli ble kjent med alkymi da han gikk i terapi hos Jung. Da Pauli fortalte om drømmene sine, kunne Jung spasere bort til bokhyllen, hente ut et gammelt alkymi-manuskript og vise Pauli symboler som var prikk like dem han hadde sett i drømme.

Forholdet mellom Pauli og Jung utviklet seg til et nært vennskap som varte livet ut. I fellesskap forsøkte de å utvikle et verdensbilde som inkluderte både den fysiske og den psykiske siden av tilværelsen. De var begge overbeviste om at hvis man dykker langt nok ned i sin egen bevissthet eller i materiens innerste, så vil man komme til en felles urgrunn som er basis for både materie og bevissthet. Pauli kalte dette nivået for den psyko-fysiske verden, og han hadde selv spirituelle opplevelser herfra.

Brevvekslingen mellom Jung og Pauli er utgitt på engelsk med tittelen «Atom and Archetype». Brevene viser at Pauli så på seg selv som arvtaker etter de gamle alkymistene, og da særlig engelskmannen Robert Fludd som levde på 1600-tallet. I et brev til Jung datert 15.10.38 beskriver Pauli sine opplevelser av å være bortenfor tid og rom, der han projiserer bevisstheten inn i tilværelsens innerste natur. Han skriver følgende:

> Det er arketypiske symboler som kan lede oss frem til selvinnsikt og være til hjelp i den spirituelle utviklingsprosessen.

«Etter lenge å ha vurdert med kritisk blikk mange argumenter og egne, personlige opplevelser, har jeg nå akseptert at det finnes dypere, psykiske nivåer som ikke kan beskrives ut fra vår vanlige oppfattelse av tid. Følgelig vil en persons død ikke lenger ha den sedvanlige betydningen på disse nivåene, som overskrider perspektivet til den enkelte person. Da vi ikke har til rådighet dekkende konsepter, blir disse psykiske områdene fremstilt for oss gjennom symboler, og spesielt hos meg ofte gjennom symboler i form av bølger og vibrasjoner… Mitt forhold til disse bildene er svært sterkt og inderlig, og de inngir en følelse man kan beskrive som en blanding av frykt og respekt».

Slike åndelige opplevelser brukte Pauli som grunnlag og utgangspunkt for sine matematiske teorier, og slik ga han sitt bidrag til kvantefysikken. Pauli oppdaget at alkymiens symboler beskrev både hans egen psykologiske transformasjonsprosess og de oversanselige visjonene han hadde av materiens innerste vesen. Gjennom alkymi fikk altså Pauli innsikt både i eget sjelsliv og i materiens oppbygning. Dette følger naturlig ut fra alkymiens grunnleggende premiss: Makrokosmos (verden) gjenspeiles i Mikrokosmos (mennesket).

BRYLLUPET MELLOM SOL OG MÅNE

Til slutt kan vi ta med et utdrag fra boken «Skyen foran Helligdommen» som presenterer alkymiens anvisninger for veien frem mot åndelig Opplysning. Den alkymistiske illustrasjonen ble opprinnelig publisert i 1615 i bokverket «Cabala, Spiegel der Kunst und Kultur, in Alchymia» av Stefan Michelspacher. Det er den tredje i en serie på fire illustrasjoner, og tittelen er «3. Mittel: Coni-

WOLFGANG PAULI

Wolfgang Pauli (1900 – 1958) var en av de viktigste bidragsyterne til det kvantefysiske verdensbildet. Han fikk innsikt både i materiens indre vesen og sin egen spirituelle utviklingsprosess gjennom å studere gamle alkymistiske illustrasjoner og tekster. I det vitenskapelige arbeidet brukte Pauli sine egne oversanselige visjoner som inspirasjon. Han klarte å formulere matematisk det han så i visjonene.

unction.» Den presenterer altså middelet som leder til konjunksjon eller forening mellom Sol og Måne. Denne konjunksjonen blir også beskrevet som *Bryllupet mellom Konge og Dronning*.

På illustrasjonen på side 68 og 73 ser vi «Opplysningens fjell». Den åndelige Opplysning eller Innvielse skjer i fjellets indre, fordi det er en indre prosess som skildres. I hvert av illustrasjonens fire hjørner er det inntegnet en sirkel, og hver sirkel er påført navnet til et astrologisk element: Ignis (ild), Aeris (luft), Terræ (jord) og Aquæ (vann). Det er utgangspunktet for den åndelige utviklingsprosessen, selve grunnstenene som alt er oppbygget av. Ved å være ordnet i harmoniske sfærer og i et kvadraturisk mønster, danner de en solid basis og ramme for arbeidet som skjer i fjellets indre.

Rundt fjellet ser vi en sirkel med de 12 astrologiske stjernetegnene, og hvert tegn har fått tildelt symbolet for ett av de alkymistiske grunnstoffene. Innenfor denne sirkelen og på fjellets utside står det syv figurer som representerer de syv planetene som var kjent i datidens astrologi. Fra venstre mot høyre ser vi Venus, Mars, Sol (Konge), Merkur (Mercurius), Måne (Dronning), Jupiter, og helt til høyre Saturn med ljåen. I astrologi har hvert stjernetegn en planet til hersker. På illustrasjonen står ikke stjernetegnene i den vanlige rekkefølgen, med Væren som første tegn, Tyren som andre tegn og så videre. Stjernetegnene er i stedet arrangert etter hvor deres herskere står på fjellet: Venus ute til venstre hersker over de to tegnene Tyren og Vekten som er plassert helt til venstre. Mars hersker over de to neste stjernetegnene Skorpionen og Væren, og slik fortsetter det rundt sirkelen.

> Den astrologiske symbolikken skal vise at det som foregår i menneskets indre, eller Mikrokosmos, har sin parallell ute i Makrokosmos

Den astrologiske symbolikken skal vise at det som foregår i menneskets indre, eller Mikrokosmos, har sin parallell ute i Makrokosmos. Menneskets åndelige utviklingsarbeid står i intim forbindelse med makrokosmiske prosesser.

På fremsiden av fjellet og nær toppen står de kryptiske bokstavene U.W.I.W.U. Det er en forkortelse for det alkymistiske uttrykket «Unser Wasser Ist Wasser Unser», eller på norsk: Vårt vann er vannet vårt. «Vårt vann» er middelet som benyttes i transformasjonsprosessen, og kunnskapen om dette vannet ble holdt for å være hemmelig. Alkymistenes vann ble også kalt «Den evige ungdomskilde», «livseliksiren», «jomfru-melk», «vår dugg» og en mengde andre uttrykk. Det henspiller på kroppens «levende vann» som tilsvarer taoismens «chi» og yogatradisjonens «prana», altså den vitale livskraften som sirkulerer i legemet.

Åndelige øvelser gjør at dette vannet strømmer med større styrke. Dette kan føles som vannstrømninger, som om noe flytende beveger seg inni kroppen. I våre dager kaller man det «energi», men på 1600-tallet hadde man ikke det konseptet og sa i stedet «levende vann».

Tilbake til Michelspachers illustrasjon: På fremsiden av fjellet ser vi to personer. Den ene har bind for øynene og representerer det alminnelige menneske som er blind for de indre, åndelige realiteter. Den andre personen er derimot på sporet av noe. Han løper etter en kanin som er på vei inn i en hule, og denne jakten vil lede ham til fjellets indre. Kaninen står for intuisjonen, altså de små vink og signaler som man kan motta for å ta de rette valg.

Alkymisten skal nå gå opp de syv trappetrinnene, som er stadier i den åndelige utviklingsprosessen. Trinnene leder opp til kammeret hvor konjunksjonen finner sted.

De syv trinnene er:

Caltination (som betyr transformasjon gjennom varme). Dette er øvelser for å stimulere «den alkymistiske ilden» eller «det levende vannet», altså prana, chi eller livsenergien. Gjennom disse øvelsene vil man øke mengden med livsenergi i legemet og få den til å sirkulere med større styrke. Det fjerner blokkeringer, slik at prana har fri bane i energikanalene. I østlige tradisjoner benytter man her blant annet yoga-øvelser og Tai Chi Chuan. I Vestens esoteriske tradisjon bruker man først og fremst meditasjoner, ritualer og enkelte pusteøvelser.

Sublimation (sublimering, forhøyelse). Økning av energinivået gjør at både kropp, sinn og sjel fungerer bedre og på et høyere nivå. Menneskets positive kvaliteter blir stadig mer fremtredende. Parallelt med energiøkningen skal det altså skje en psykologisk og moralsk sublimering, eller utvikling.

Solution (oppløsning). I denne kritiske fasen skjer aktiveringen av Mercurius, som nå løses fra sitt tilholdssted i det nederste chakra. Alkymiens Mercurius tilsvarer yogatradisjonens Kundalini, altså slangekraften som ligger latent i Muladhara chakra. Det fører til at store mengder alkymistisk vann eller energi veller frem og begynner å sirkulere i legemet. (Det henvises til boken «Skyen foran Helligdommen» for grundigere forklaring på dette fenomenet).

Putrefaction (forråtnelse). Dersom Mercurius eller Kundalini skal nå sin bestemmelse og etablere seg i de øverste chakraene i hodet, må alt av urenheter og blokkeringer fjernes fra energisystemet. Aktivering av Kundalini gir en kraftig energi-økning som gjør at renselsesprosessen fortsetter i et mye høyere tempo. I den første fasen etter aktiveringen nedbrytes mange av de gamle strukturene i kropp og sinn. Man kan oppleve store problemer i denne perioden, og det kan føles som om man går i oppløsning. Noen kristne mystikere kalte den vanskelige fasen i forkant av Opplysningen for «Sjelens mørke natt».

> Alkymisten skal nå gå opp de syv trappetrinnene, som er stadier i den åndelige utviklingsprosessen.

Destillation (destillering). Etter hvert som slagg og urenheter løses opp og forsvinner ut av systemet, vil energiene forhøyes og forfines. Kundalini fortsetter sin ferd opp mot hodet og de øverste chakra, og parallelt vil mennesket foredles.

Coagulation (koagulering, størkning). Kropp og sinn er nå stabilisert og harmonisk, på et høyt nivå. Gjennom meditasjoner har man sten for sten bygget indre stillhet. Det er skapt et indre rom der det åndelige «sennepsfrøet» kan bli sådd. Man er i stand til å stilne tankene og holde konsentrasjonen i lang tid.

Tinktur. Kundalini har ankommet hodet. Det utløser en åndelig kraft fra Oven som kommer inn via Sahasrara chakra, det øverste chakra, og gjennomstrømmer hele legemet. Dette er alkymistenes «tinktur» som bringer den åndelige transformasjonsprosessen frem til endelig resultat.

Resultatet ser vi i fjellets indre kammer. Her skjer bryllupet mellom Konge og Dronning, eller konjunksjonen mellom Sol og Måne. Menneskets duale og splittede bevissthet blir enhetlig. Man opplever hva hinduer og buddhister kaller Samadhi, et sanskrit-ord som betyr «sammen» eller «enhetlig». Fugl Føniks på toppen av kammeret er symbol på den åndelige Gjenfødsel eller Opplysning.

Øverst på fjellet troner alkymistenes Mercurius, altså Kundalini. Vi ser at Mercurius holder slangestaven i høyre hånd.